

Ο Μότσαρτ και η υγεία μας

[Πολιτισμός](#) / [Μουσική](#)

[Ηλίας Λιαμής, Σύμβουλος Ενότητας Πολιτισμού](#)

Στις 27 του Γενάρη του 1756, ένα κυριακάτικο βράδυ, γεννήθηκε ίσως η μεγαλύτερη μουσική ιδιοφυΐα όλων των εποχών, ο Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ. Η ιδιαιτερότητα του σε σχέση με άλλες μουσικές προσωπικότητες έχει ενδιαφέρον στο ότι η μουσική παιδεία δεν επέδρασε πάνω του με άλλο τρόπο παρά να βγάλει απλά στο φως γνώσεις που ήταν χαραγμένες στο παιδί αυτό από τη γέννησή του.

Στην ηλικία των πέντε ετών, σύμφωνα με αδιάψευστες μαρτυρίες των ιστορικών, τον συνέλαβε ένα βράδυ ο πατέρας του να κάθεται στο γραφείο του σπιτιού με μία πένα στο χέρι, τόσο απορροφημένος από τη δουλειά του, που δεν σήκωνε καν κεφάλι. Όταν τον πλησίασε ο πατέρας του, είδε με κατάπληξη πως είχε γεμίσει με νότες ένα ολόκληρο φύλλο χαρτιού μουσικής. Καθώς τα μικρά του δάχτυλα δεν ήξεραν να χρησιμοποιούν την πένα με ευχέρεια, κάθε στιγμή άφηνε να πέφτουν μεγάλες σταγόνες μελανιού που τις καθάριζε με την άκρη του μανικιού του ενώ το πρόσωπο και τα ρούχα του είχαν μαυρίσει από μελάνι. Ο πατέρας του, χωρίς να τον αποπάρει, τον ρώτησε χαϊδευτικά τι φτιάχνει στο χαρτί. Εκείνος του απάντησε

σχεδόν αδιάφορα «γράφω ένα κονσέρτο για κλαβεσέν» χωρίς να σηκώσει τα μάτια του από το χαρτί. Ο πατέρας του Λεοπόλδος, μουσικός και ο ίδιος, και οι φίλοι του πήραν το χειρόγραφο και με έκφραση υπέρτατου θαυμασμού διαπίστωσαν ότι ο μικρός είχε γράψει το μουσικό θέμα και μέρος της ανάπτυξης ενός κοντσέρτου.

Έτσι έδωσε τα πρώτα δείγματα της μουσικής του μεγαλοφυΐας ο Μότσαρτ που στην εφηβική του ηλικία είχε συνθέσει ήδη ένα μέρος των έργων του. Το παιδί-θαύμα μπορούσε να συνθέτει έργα για όλα τα όργανα με την ίδια ευχέρεια και ταχύτητα που ένας κοινός θνητός γράφει ένα γράμμα και μάλιστα χωρίς τη βοήθεια μουσικού οργάνου. Βέβαια, η μοναδική αυτή η ιδιοφυΐα δεν έζησε ποτέ σαν αληθινό παιδί αφού, κάτω από την καθοδήγηση του πατέρα του και μαζί με την αδερφή του, που ήταν και εκείνη παιδί-θαύμα, ταξίδευε ακατάπαυστα για να δίνει κονσέρτα σε όλη την Ευρώπη. Στην διάρκεια βέβαια αυτών των ταξιδιών, το παιδί-θαύμα εξουθενώθηκε από τη σωματική κόπωση αλλά και υπέστη την αρνητική επίδραση πολλών λοιμώξεων, γεγονός που μάλλον επέδρασε και στον πρώιμο θάνατο του αργότερα. Φαίνεται ότι, πέραν της δημιουργικής μουσικής του ικανότητας, ζούσε τη ζωή του άτακτα, με κακή οικονομική διαχείριση και γενικότερη ανοργανωσιά. Για όλους αυτούς τους λόγους, επικρίθηκε και από τον πατέρα του ο οποίος αποτέλεσε και τον ουσιαστικό του «μάνατζερ» σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Ακόμη και η στάση του απέναντι στη μουσική δημιουργία

ήταν παρορμητική, αφού παραγωγικές μουσικές περίοδοι διακόπτονταν συχνά από μεγάλες περιόδους απόλυτης ασωτείας, επιπολαιότητας και κραιπάλης.

Πολλοί μουσικοί αλλά και ιστορικοί της μουσικής δεν σοκάρονται καθόλου από την ιδέα ότι ο Μότσαρτ μπορεί να είχε εξαντλήσει το δημιουργικό του δυναμικό στην ηλικία των 35 χρονών. Είχε ήδη προσφέρει τόσα πολλά σε κάθε μουσική έκφραση του καιρού του, που πιθανόν να προσέθετε ελάχιστα αν ζούσε πενήντα χρόνια ακόμη. Ο ίδιος είχε γράψει στα 21 του χρόνια: «να ζήσει κανείς μέχρι που να μην μπορεί να προσφέρει τίποτε καινούργιο στη μουσική».

Το δημιουργικό του δυναμικό προσδιορίζεται σε 644 συνθέσεις που καθεμία αντιπροσωπεύει πιθανόν και μία νέα μουσική κατάκτηση στην επεξεργασία της μουσικής φόρμας όσο η εξέλιξη του συνθέτη προχωρούσε. Το παράφωνο κουαρτέτο έγχορδων K465 (1785) έχει αναφερθεί ως μία ένδειξη της εξέλιξης που θα μπορούσε να είχε ο συνθέτης ακόμα αν δεν είχε πεθάνει. Βέβαια, οι εραστές της μουσικής την εποχή εκείνη δεν θα μπορούσαν πιθανόν να αφομοιώσουν αυτό το είδος μουσικής που ουσιαστικά έγινε αποδεκτό μετά από 100 και πλέον χρόνια. Ίσως ο Μότσαρτ είχε σταματήσει να εξερευνά μουσικές κατευθύνσεις που προκαλούσαν την αποδοκιμασία του κοινού.

Διακόσια χρόνια μετά τη γέννηση του ο Μότσαρτ, δεν θα μπορούσε να φανταστεί

μία άλλη εφαρμογή του έργου του, στη σύγχρονη ιατρική επιστήμη. Πρόσφατες επιστημονικά έγκυρες έρευνες έδειξαν ότι η ακρόαση της μουσικής του Μότσαρτ μπορεί να βελτιώσει τις χωροχρονικές ικανότητες αντίληψης των σπουδαστών κολλεγίου.

Μας κάνει λοιπόν πιο έξυπνους η ακρόαση της μουσικής του Μότσαρτ; Περαιτέρω έρευνες γύρω από την θεραπευτική αξία της μουσικής του Μότσαρτ έγιναν και σε ασθενείς με επιληψία όπου και απεδείχθη ότι η ακρόαση του Μότσαρτ - και μάλιστα μιας συγκεκριμένης σονάτας της K448 - μπορεί να μειώνει τον αριθμό και τη σοβαρότητα των επιληπτικών κρίσεων σε ασθενείς ακόμα και σε επιληπτικό κώμα. Οι ερευνητές που συμμετείχαν στην παραπάνω μελέτη έδωσαν μία πιθανή εξήγηση στο φαινόμενο, δηλαδή ότι η λεπτή αρχιτεκτονική υφή της μουσικής του παιδιού - θαύματος μπορεί να αποκαθιστά τη ρυθμική φυσιολογική λειτουργία του εγκεφάλου που, στην περίπτωση της επιληψίας, παθαίνει ένα είδος αρρυθμίας. Η μουσική του Μότσαρτ είναι απλή αλλά και μεγαλοφυής, διαθέτει μελωδία αλλά και άκρως εγκεφαλική ανάπτυξη, με τέτοιο όμως τρόπο δοσμένη που να τρέφει μυαλό αλλά και ψυχή. Έτσι, χρησιμοποιείται κατεξοχήν στις συνεδρίες μουσικοθεραπείας με στόχο τη χαλάρωση και την αντιμετώπιση του ψυχοσωματικού στρες, ιδιαίτερα τα μέρη με ρυθμική αγωγή *andante*.

Ο Μότσαρτ πέθανε νέος, 35 χρονών, από άγνωστη ασθένεια. Οι περισσότεροι ιστορικοί της ιατρικής θεωρούν ότι πρέπει να έπασχε από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια λόγω χρόνιων λοιμώξεων, που, όπως προαναφέραμε, ήταν ίσως και αποτέλεσμα ανοσοκαταστολής, συνεπεία της κόπωσης που του προκάλεσαν τα ασταμάτητα ταξίδια στην Ευρώπη. Ο συνθέτης είχε προαισθανθεί το θάνατο του και τις τελευταίες τους στιγμές συνέθετε μία νεκρώσιμη ακολουθία, το γνωστό Ρέκβιεμ.

Στις 5 του Δεκέμβρη του 1791, μία παγωμένη χειμωνιάτικη νύχτα, ο ευλογημένος των θεών συνθέτης αφήνει την τελευταία του πνοή. Την επομένη, μία νεκροφόρα τρίτης κατηγορίας, σαν αυτές που προορίζονταν για τους άπορους, αφήνει τη σωρό αυτής της μεγαλοφυΐας σε έναν ομαδικό τάφο. Εκεί, τον περίμεναν τα ανώνυμα οστά κοινών θνητών που, όπως και εκείνος, είχαν υποφέρει, αγωνιστεί και βρει την τελική γαλήνη στο θάνατο. Κοινή γαρ η τύχη...

Ο Οδυσσέας Ελύτης διατυπώνει μία ξεχωριστή άποψη για τη μουσική του Μότσαρτ, που, όσο περνούν τα χρόνια, ακούγεται όλο και πιο νέα, όλο και πιο φυσική. Γι' αυτό το λόγο έχει τη δυνατότητα να αποκαθιστά μέσα μας τη χαμένη αρμονία, με άλλα λόγια, τη δυνατότητα να θεραπεύει. Λέει λοιπόν ο Ελύτης για τη μουσική του Μότσαρτ:

«Η μουσική του έχει το αυτοδύναμο ενός φυσικού πίδακα που μας θαμπώνει, κάνει τα πράγματα να κολυμπούν μισό μέτρο πάνω από το έδαφος, σε μία σωστή πλημμύρα φωτός, λαμπερές ψιχάλες ήχων που διασχίζουν λοξά το σκοτεινό μας παράθυρο».

Βασική πηγή: Αθανασίου Δρίτσα, Ο Μότσαρτ και η υγεία μας. Οι πολλαπλές πτυχές μιας μουσικής μεγαλοφυΐας, στο Η μουσική ως φάρμακο. Κείμενα και σχόλια πάνω στις θεραπευτικές δυνατότητες της μουσικής, εκδ. INFO HEALTH, Αθήνα 2003, 17-18.

<https://bit.ly/3i16mNC>